

השימוש באטלס

שימוש באטלס:

האטלס כמוהו ככספת מאחר
והוא מכיל מידע בעל ערך רב.

על מנת "לפרוץ" כספת יש
צורך בשימוש במפתח לא?...

לאטלס, שני מפתחות:

המפתח האחד, בתחילת האטלס, הינו מפתח
הענייניים.

המפתח שני, בסוף האטלס, הינו מפתח השמות.

כיצד נמצא מקומות באטלס?

מפתח העניינים - מיועד לחיפוש
עפ"י נושא, למשל: פיסית, אקלים,
כלכלה...

ועל פי יבשות ואזורים למשל: ארץ
ישראל, מזרח תיכון, אירופה...

מפתח השמות - מיועד לחיפוש
עפ"י מקום. למשל: כנרת, קהיר,
קולרדו.

תרגיל מס' 1: חפש את השמות,
רשום בדף העבודה.

שימו לב לקיצורים.

עתה אנו יודעים למצוא מקומות
תוך שימוש מושכל במפתחות
שברשותנו

האם זה כל מה שמציע לנו
האטלס?

עיינו באטלס שברשותכם ונסו
לתת
רעיונות נוספים מה נוכל ללמוד
באמצעות שימוש נבון באטלס...

האם נוכל לחלק את התשובות שנתתם לקטגוריות...?

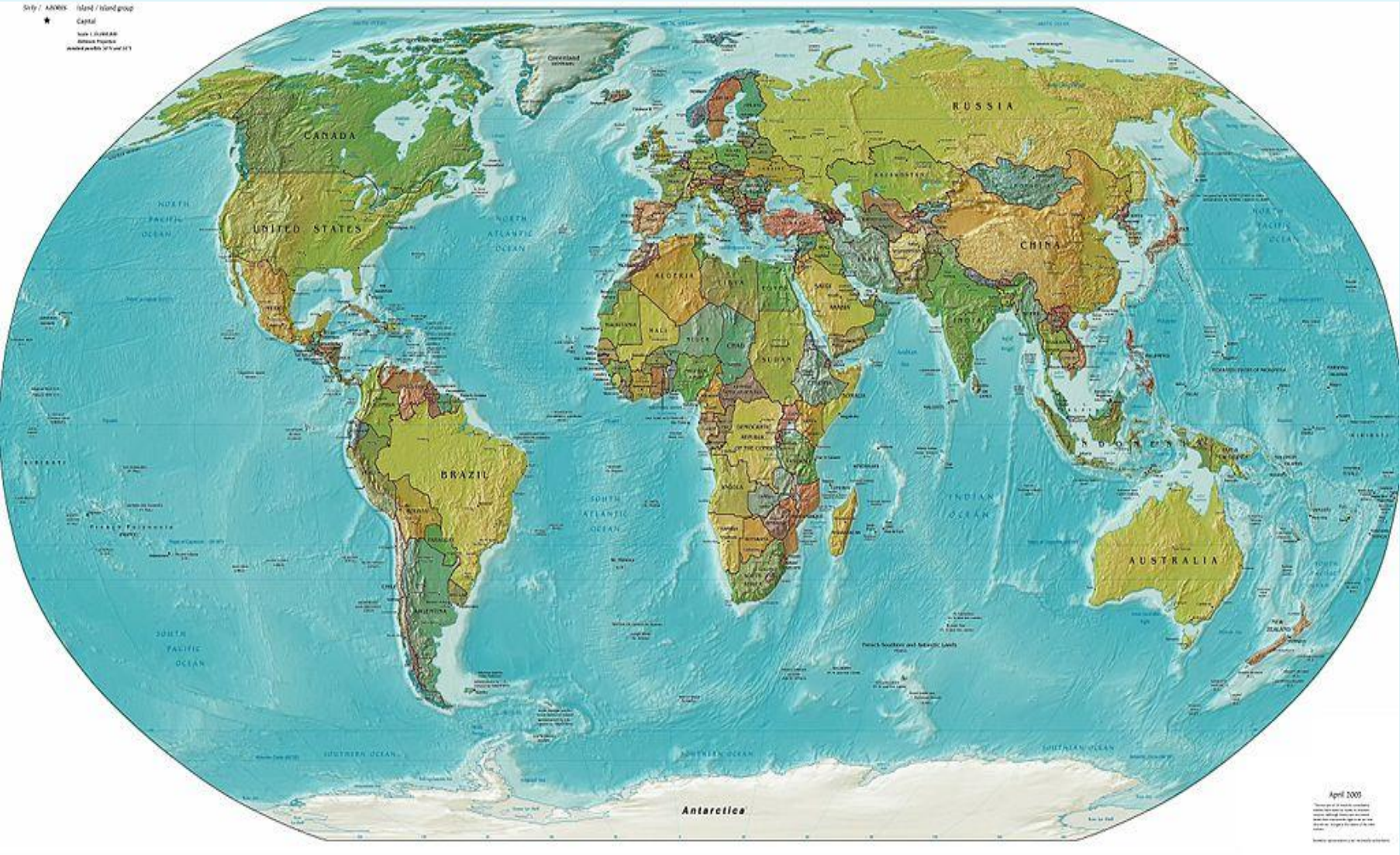
תרגול מס 2: סוגי מפות באטלס

על מנת למצוא באטלס נתון או מידע בנושא כלשהו, יש להיעזר במפה מסוג מסוים. למשל, כדי לדעת את גובהו של הר יש להיעזר במפה פיזית. אם לא יודעים היכן שוכן אותו הר, יש להיעזר במפתח השמות שבסוף האטלס.

דוגמה נוספת, כדי לדעת סוג של אקלים, יש להיעזר במפה אקלימית המציגה את מאפייני האקלים של האזור המבוקש. מלא את הטבלה בעזרת האטלס.

סוג המפה	מה המפה מתארת?
מפה פיזית (פיסית)	
מפה מדינית	
מפה כלכלית	
מפות אוכלוסייה	
מפת אקלים	

היבשות והאוקיינוסים

מציאת מקומות באטלס מס 3: השימוש במפתח השמות

לפניך טבלה הכוללת שמות שונים מהאטלס.

א.מצאו בעזרת מפתח השמות היכן מצוי כל מקום, והשלימו גם באיזו מדינה ובאיזו יבשת הוא נמצא.

ב.סמן על גבי המפה האילמת של העולם את המקומות המצוינים במפה.

שם המקום	המדינה	היבשת	שם מפה + עמוד באטלס
קהיר			
בואנוס איירס			
טורונטו			
סן פרנסיסקו			
טוקיו			
ברצלונה			

הצבע האטלס

בעל חשיבות רבה והוא מתאר בצורה ברורה ופשוטה פרטים המתארים:

תופעות פיזיות במציאות, כמו: הרים, עמקים, נהרות, ימים, ריכוזי נפט וכד'.

תהליכים פיזיים, כמו: מאפייני אקלים, כמויות משקעים, מוקדי רעידות אדמה וכד'.

תופעות אנושיות במציאות, כמו: מיקום ערים, גבולות, כבישים, אזורי חקלאות וכד'.

תרגיל מס 4: עיין במפות ארץ ישראל פיסית, אקלים. מצא שתי דוגמאות לתופעות פיסיות ושתי תופעות אנושיות, תאר את הצורה והצבע שהן מופיעות במפה.

לסיכום, ניתן לומר שהצבע במפה משמש מעין 'שפה' גיאוגרפית, שפה המאפשרת לנו 'לקרוא' את המפות השונות ולהסיק מסקנות מתוך האטלס לגבי המציאות אותה היא מתארת.

*כדי להבין את שפת המפה יש לעיין **במקרא** המצוי בתחתית המפה או בצידה.

הידעת?

המפה הפיסית מייצגת את פני השטח הטבעיים הקיימים במציאות ובה נמצא אלמנטים כגון: הרים, קווי חוף, אגמים, נהרות, איים וכדומה

המפה הפיסית

עיין במפה פיסית ענה על השאלות הבאות והוכח את התשובה באמצעות שתי דוגמאות תרגיל מס 5:

- א- מה משמעות גווני הכחול בים?
- ב- מה משמעות גווני הירוק והחום ביבשה?
- ג- מה משמעות המספרים שרשומים ליד הרים?

תזכורת לשושנת הרוחות:

אנו יודעים כי הטקסט באטלס תמיד רשום לכיוון צפון

תרגיל מס' 6: פתח את מפת ישראל וירדן פיסית והשלם את התרגיל הבא בעזרת שושנת הרוחות:

1. לבנון ממוקמת מ _____ לישראל.
2. סוריה ממוקמת מ _____ לישראל.
3. ירדן ממוקמת מ _____ לישראל.
4. מצרים ממוקמת מ _____ לישראל.
5. הים התיכון ממוקם מ _____ לישראל.

מפות מדיניות

המפה המדינית

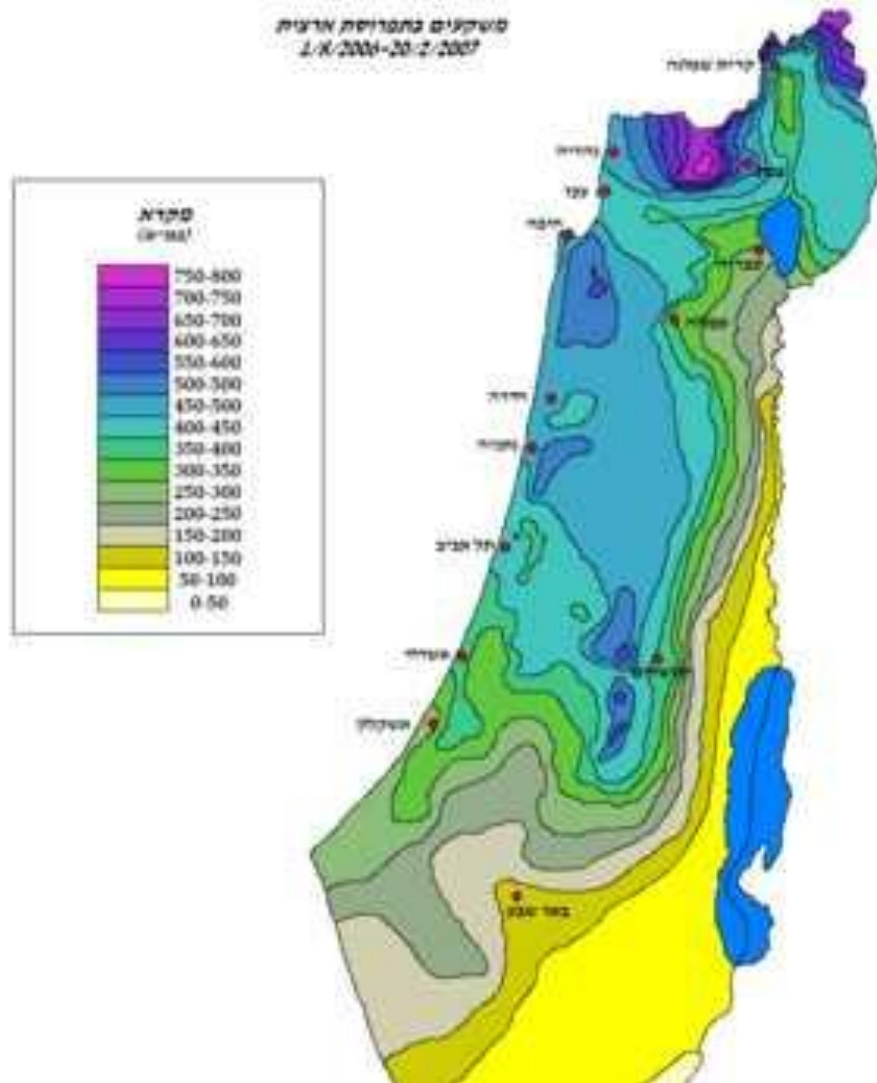
מפה מדינית מתארת את הצורה, הגודל והגבולות של מדינה או מספר מדינות באזור מסוים.

במפה המדינית מצוינים שמות המדינות, שמות ערים חשובות, שמות נהרות, ימים ועוד.

במפה זו, כל מדינה צבועה בצבע אחר משכנתה זאת במטרה להבליט את צורתה וגבולותיה ולאפשר בצורה טובה השוואה של גודל, צורה ומיקום בין מדינות שכנות.

טיפ- לפעמים כשאין מקום לכתוב את שם המדינה מופיע מספר, במקרה זה, יש להיעזר במקרא שבצידי המפה

סיועלים בתפריסת ארצות
1/4/2004-20/2/2007

המפה האקלימית

אקלים הוא הממוצע של
תנאי מזג האוויר באזור
מסוים.
*באטלס קיים מגוון מפות
העוסקות בנושאי אקלים:
מפות אזורי אקלים,
זרמי ים, לחץ אוויר,
משקעים, טמפרטורה.

**7. מהו המאפיין האקלימי
שמציגה המפה המוצגת?**

תרגיל מס 8: עיין במפות האקלים המתייחסות לארץ ישראל והשלם את הטבלה הבאה:

טיפ – קרא את כותרת המפה והשווה למתבקש בתרגיל.
למשל: כדי למצוא טמפ' שנתית ממוצעת של מקום מסוים יש
להיעזר במפת טמפ' שנתית ממוצעת הכוללת את אותו אזור

המקום	מאפיין האקלים
בחיפה שוררת טמפ' שנתית ממוצעת של:	
בחיפה כמות המשקעים הרב שנתית הממוצעת:	
באילת שוררת טמפ' שנתית ממוצעת של:	
באילת כמות המשקעים הרב שנתית הממוצעת:	

ג. מפות כלכליות

מפה כלכלית

מפה המתארת מאפיינים כלכליים של מדינה מסוימת או אזור שלם.

מאפיינים כלכליים כוללים: מוקדי פעילות אנושיים ותפקודם, תעשיות עיקריות, תשתית תחבורתית, גידולי חקלאות עיקריים, סוגי מחצבים טבעיים ועוד.

תרגיל מס 9: עיין במפת המזרח התיכון – כלכלה והשלם את המשפטים הבאים:

*** טיפ העזר במקרא שמשני צידי המפה.**

- א- ריכוז גדול של נפט וגז טבעי מצוי לאורכו של _____
- ב- התעשיות העיקריות של העיר קהיר הן _____
- ג- רשום שמות שתי מדינות בהן ניתן למצוא את המחצב – פוספט (PH) _____

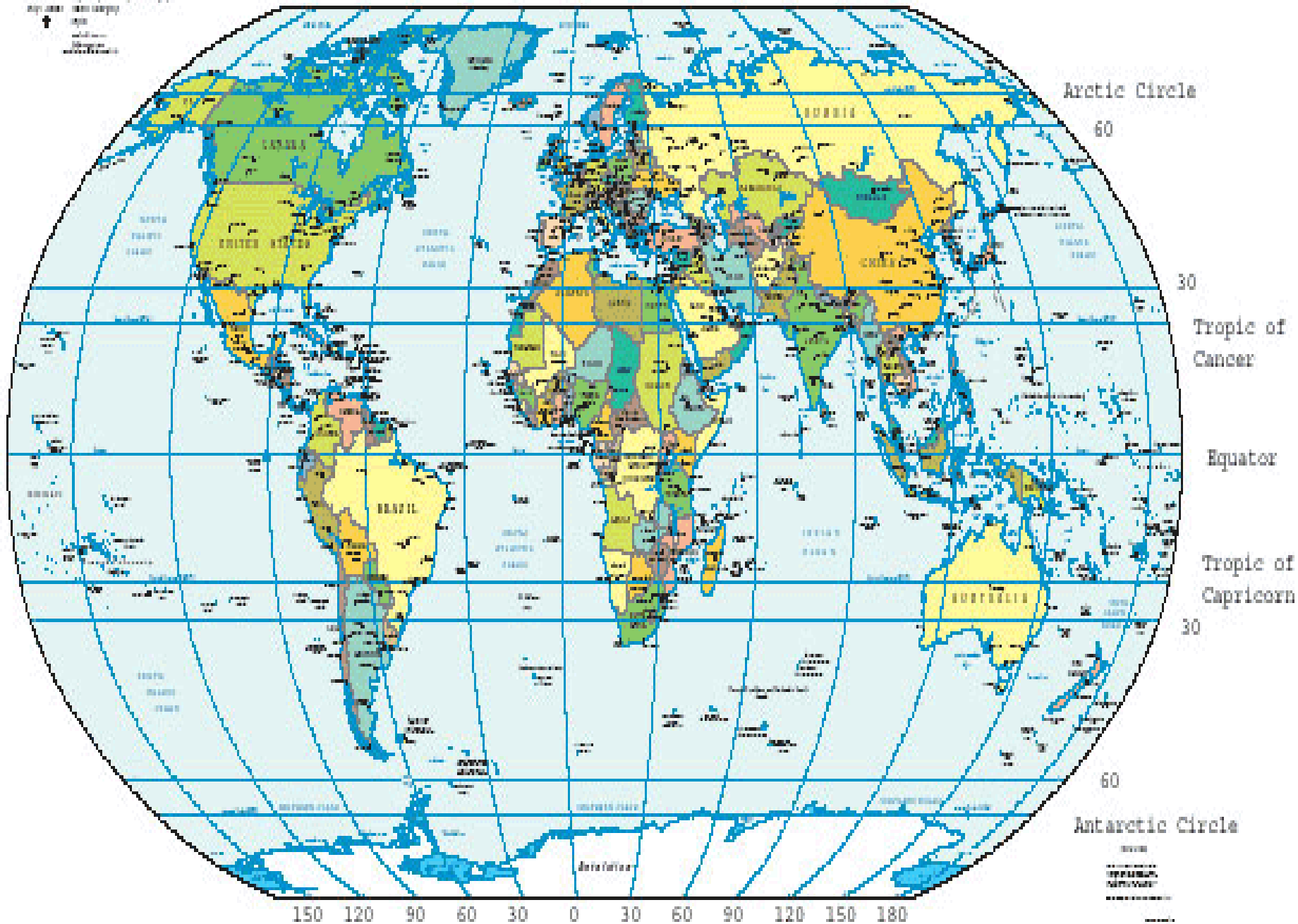
תרגיל מס 10: סוגי מפות באטלס

באילו סוגי מפות ניתן לאתר את הפרטים הבאים (נסמן ב- X)

מפה מדינית	מפה כלכלית	מפה פיזית	מפה אקלימית	
				גבולות בין מדינות
				כמויות של משקעים
				ערים ויישובים
				נהרות, הרים ואגמים
				תעשייה, מאגרי נפט וגז
				צירי תחבורה ראשיים

Political Map of the World, June 2003

Legend:
• Capital city
• International boundary
• National boundary
• Major city
• Minor city
• Island group
• Strait
• Sound
• Bay
• Gulf
• Ocean

מושגים גיאוגרפיים שחייבים להכיר שעוסקים במיפוי

1. רשת גיאוגרפית - הרשת הגיאוגרפית היא רשת של קווי אורך ורוחב שחוצה את המפה לכל אורכה ורוחבה (רשת הקואורדינטות).

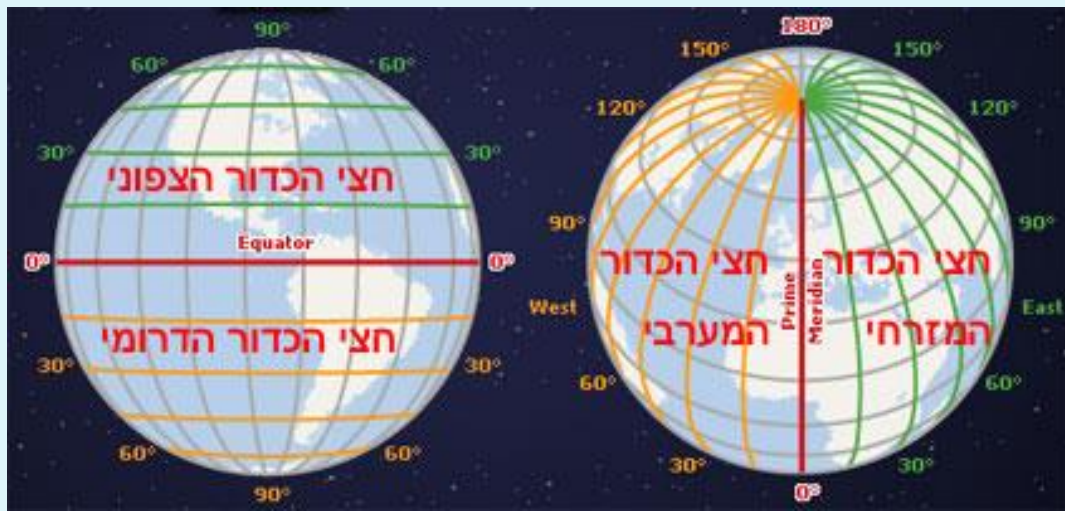

שימושיה של הרשת הגיאוגרפית:

- ציון מיקומם של אתרים בעולם.
- חישוב אזורי הזמן.
- ציון מקומם של אזורי האקלים בכד"א.

2. קואורדינטות - בגיאוגרפיה, ובפרט בטופוגרפיה קואורדינטה היא מיקומה המדויק של נקודה על מפה שמורכבת מקווי אורך ורוחב.

<https://geo-video.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=875b2421-b027-402d-90a1-4f95ac8227ba&lang=HEB>

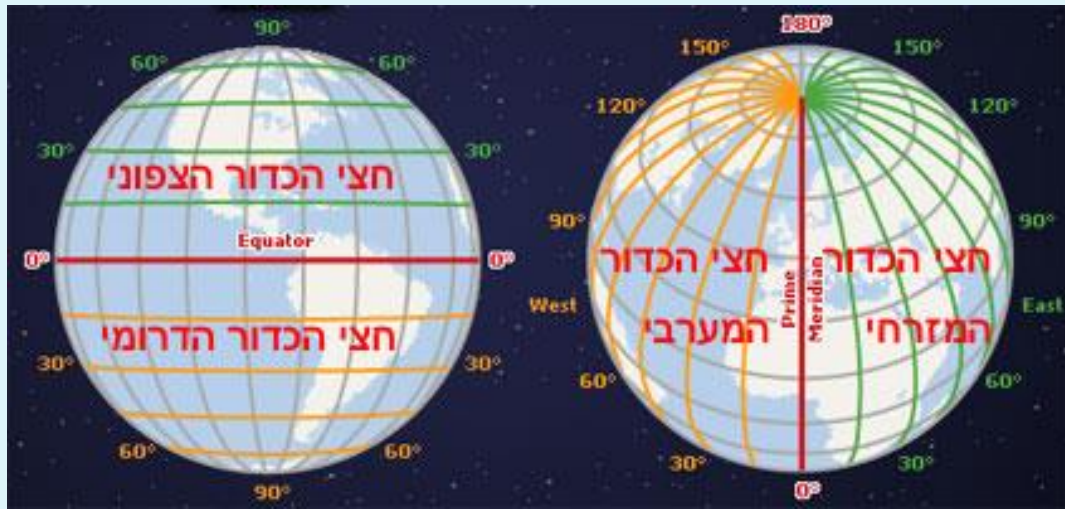
קווי אורך ורוחב

קווי הרוחב

קווי הרוחב משורטטים על גבי הגלובוס ומקיפים אותו במקביל לקו המשווה.

קו המשווה הוא קו הרוחב הארוך ביותר, מסומן בספרה 0. קווי הרוחב ממוספרים מ 0 עד 90 בקטבים. הקו מחלק את כדור הארץ באופן שווה לשני חצאים: **חצי כדור צפוני וחצי כדור דרומי**.

בעזרת קווי הרוחב ניתן לאפיין **אזורי אקלים**.

קווי אורך ורוחב

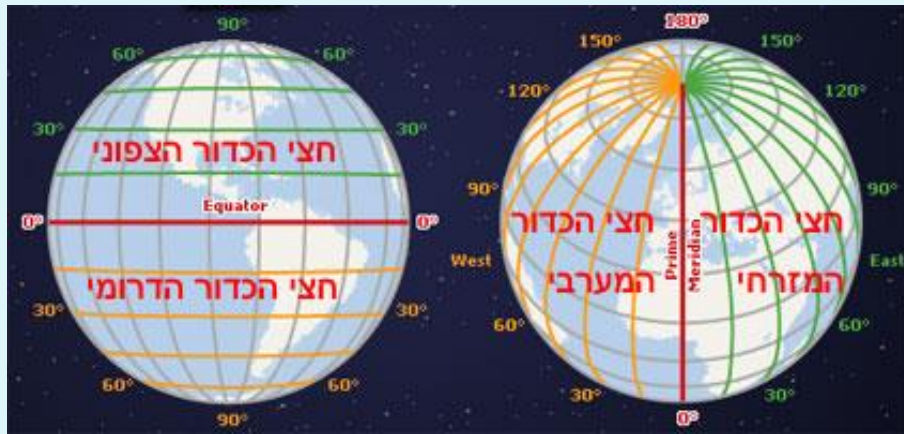
קווי האורך

קווי האורך משורטטים על גבי הגלובוס מהקוטב הצפוני ועד לקוטב הדרומי וכולם שווים באורכם.

קו האורך 0 העובר דרך מצפה הכוכבים הנמצא בעיירה גריניץ' שליד לונדון הוא קו גריניץ', המחלק את הגלובוס לשני חלקים שווים: חצי הכדור המזרחי וחצי הכדור המערבי.

קווי האורך ממוספרים מ 0 - 180 מעלות משני צדי קו גריניץ'. בעזרת קווי האורך ניתן לחשב את **הזמן** בכל מקום.

מיקום עולמי - קווי אורך ורוחב

התבונן במפת כדור הארץ- מדינית, וענה:
היכן נמקם את המקומות הבאים על הרשת הגיאוגרפית?

המקום	קו אורך וכיוון	קו רוחב וכיוון
העיר פריס (צרפת)		
העיר בואנוס איירס (ארגנטינה)		
מדינת ישראל		

תרגיל סיכום מפות באטלס.

1. מפה פיזית:

התבונן במפת אמריקה הצפונית- פיזית, ובמפת המזרח התיכון - פיזית.

מהם המאפיינים הדומים והמאפיינים השונים בין שתי המפות?

2. מפה כלכלית:

התבונן במפת אמריקה- כלכלית, ובמפת המזרח התיכון- כלכלית.

מהם המאפיינים הדומים והמאפיינים השונים בין שתי המפות?

מהי מפה?

מפה היא תיאור של מרחב באמצעות **סמלים**, תיאור מיקום מרכיבים שונים בתוך המרחב, וקשרים ביניהם. ייעוד עיקרי של המפה הדו מימדית הוא ייצוג של עצמים תלת-ממדיים (המרחב המציאותי).

עיקר השימוש היה ל**ניווט** והתמצאות.

בעידן המודרני, יצירת מפות הוא מדע המכונה

קרטוגרפיה.

מהם המאפיינים של מפה בנייר באטלס ?

1. תיאור מוקטן של מרחב באמצעות קנה מידה.
2. ייצוג המציאות -מרחב באמצעות סמלים, הבאים לביטוי בסימנים מוסכמים ייחודיים לכל סוג של מפה).
3. המפה מצוירת על ידי אנשי מקצוע – קרטוגרפים, ולכן שיקול דעת לייצוג הסמלים במפה.
4. המפה סטטית מרגע הדפסתה, ללא שינוי.